
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

Beste SWG-ers: ook nu weer een goed gevuld CS-verslag met leuke en bijzondere waarnemingen. Ik wacht dan ook geduldig op jullie meldingen om ook het laatste verslag van dit jaar weer te kunnen vullen.

Dit verslag kwam tot stand door meldingen van de volgende personen: Mart Karremans, Jurgen Memelink, Frank Perk, Hanneke Hovens, Arie Twigt, Gijsbert Twigt, SWG-groep regio Alkmaar, Wilbert Kerkhof, Marianne Ottervanger, Trudy Kühne, Ben Schrieken, Jaap de Boer, Jasper Schaaf, Ellen van der Niet, Wil Schipper, Alie Postma, Yvonne Koning en mijzelf.

WIEREN

Eén van de soorten wier die werd gevonden door Mart Karremans, bij Sas van Goes op 02-03, was het roodwier *Pterothamnion plumula* (fig. 1). Jurgen Memelink meldde de vondst van hauwwier *Halidrys siliquosa* op het strand bij Egmond op 24-04. Deze soort werd ook waargenomen door Wilbert Kerkhof op het strand bij Bergen aan Zee op 17-04 samen met saucijsjeswier *Scytosiphon lomentaria* en wakame *Undaria pinnatifida*. Het saucijsjeswier werd ook al gevonden op 14-04 door Trudy Kühne bij Petten (fig. 2).

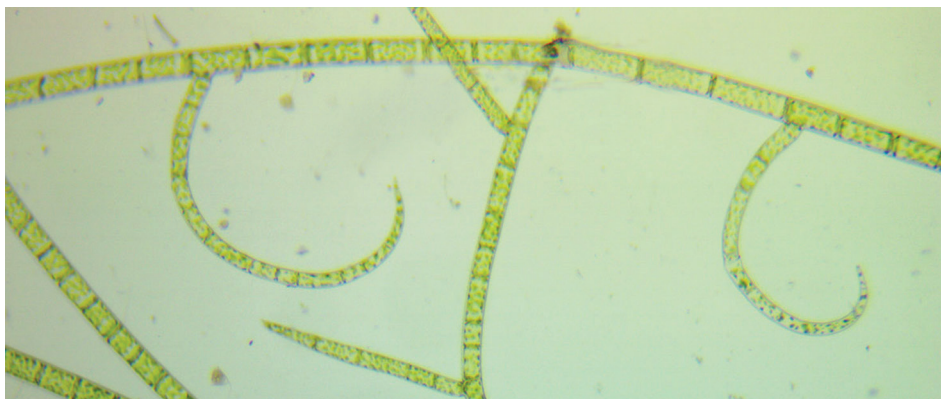

Figuur 1. *Pterothamnion plumula*
(foto: Mart Karremans).

Figuur 2. Saucijsjeswier *Scytosiphon lomentaria*
(foto: Trudy Kühne).

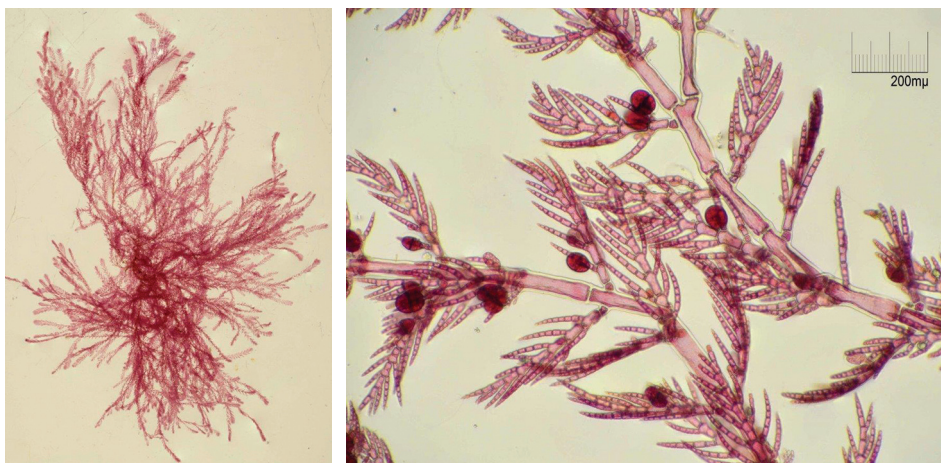
Het roodwier *Vertebrata lanosa* (een endofhyt exclusief op knotswier *Ascophyllum nodosum*) werd gevonden door Frank Perk op 17-04, tijdens de strandwacht bij IJmuiden. Van diezelfde locatie meldde Frank op 11-06

Figuur 3. Sponswier *Acrosiphonia arcta* (foto: Frank Perk).

ook een serie aangespoelde wiertjes: sponswier *Acrosiphonia arcta*, met typische, haakvormig gebogen zijtakjes (fig. 3), kernwier *Mastocarpus stellatus*, veelvertakt pluimwier *Dasysiphonia japonica*, rood horentjeswier *Ceramium virgatum*, *Ceramium shuttleworthianum*, donker buiswier *Polysiphonia fucoides*, *Acrochaetium secundatum* en, groeiend op de pier, puntig korstmoswier *Caulacanthus okamurae*. Voor deze laatste soort is het de eerste waarneming op de pier bij IJmuiden.

Van Hanneke Hovens kwam een wiermelding van het strand bij Nes op Ameland. Zij vond daar op 11-06 een aantal aangespoelde planten van wakame *Undaria pinnatifida*.

Figuur 4. *Antithamnion hubbsii*; links de habitus, rechts een detail (foto's: Mart Karremans).

Mart Karremans meldde nog twee bijzondere wiersoorten die werden gezien tijdens een snorkelexcursie van de SWG-groep Waterweg noord op 15-07 bij de hangmosselcultuur in de vluchthaven aan de buitenzijde van Neeltje Jans. Het waren de roodwieren *Antithamnion hubbsii* (fig. 4) en *Lomentaria hakodatensis*.

HOLTEDIEREN

Een eierdopkoraaltje *Caryophyllia smithii* werd gevonden op het strand van Schiermonnikoog door Arie en Gijsbert Twigt. Dat was in de eerste week van mei, en er zat ook nog de koraalpok *Megatrema anglicum* op.

Op 22-05 meldde Yvonne Koning honderden exemplaren van de meduse *Eutonina indicans* op het strand bij Camperduin (fig. 5).

Een strandwandeling van Bergen aan Zee naar Egmond aan Zee op 09-07, vroeg in de ochtend, leverde de waarneming van vijf soorten kwallen op. Zo vond ik ruim 10x de oorkwal *Aurelia aurita* (tot 15 cm), ruim 20x de kompaskwal *Chrysaora isosceles* (tot 20 cm), ±10x blauwe haarkwal *Cyanea lamarckii* (tot 5 cm), 1x zeedruif *Pleurobrachia pileus* en 1x lampekapje *Aequorea vitrina* (12 cm).

Figuur 5. *Eutonina indicans* met klep van de Amerikaanse zwaardschede (foto: Yvonne Koning).

WEEKDIEREN

Van Arie Twigt kreeg ik weer een aantal leuke waarnemingen. Hij verzamelde van eind april tot eind mei op een aantal dagen, tussen Katwijk en de Wassenaarse slag, honderden einesten van de wulk *Buccinum undatum*. In deze einesten vond hij op 22-04 3x gezwollen tolhoren *Gibbula tumida*, op 26-05 2x *Gibbula tumida* en 1x muizenootje *Myosotella myosotis* en op 29-05 1x *Gibbula tumida*, 1x priktolhoren *Calliostoma zizyphinum* (fig. 6), 1x *Myosotella myosotis* en 1x een doubletje van een geschubde hartschelp *Parvicardium scabrum* (fig. 7).

Vrij bijzonder (voor de omgeving Katwijk) was dat er op dezelfde dag in de vloedlijn nog eens 18 muizenootjes *Myosotella myosotis* werden gevonden, samen met een doublet van de korfschelp *Corbula gibba* en een fragment van de pholade *Pholas dactylus*. Op 30-05 melde Arie nog een doublet van de bonte mantel *Mimachlamys varia* dat op een stuk plastic zat.

Figuur 6. Priktohhoren, *Calliostoma zizyphinum* (foto: Arie Twigt).

Figuur 7. Geschubde hartschelp, *Parvicardium scabrum* (foto: Arie Twigt).

Van 1 tot 6 mei was Arie, samen met broer Gijsbert, op Schiermonnikoog en de meest opvallende vondsten waren een grote hartschelp *Acanthocardia aculeata*, een tere hartschelp *Acanthocardia paucicostata*, een doublet van de gevlamde tapijtschelp *Politapes rhomboides*, een eierschelp *Gastrana fragilis* en een Turtons wenteltrap *Epitonium turtonis*. Ook vond Arie zijn eerste noordhoren *Neptunea antiqua*.

Toen ik eind maart een paar dagen in Zeeland was, verzamelde ik op de Kaloot wat gruis en daarin vond ik ook muizenootjes, en wel alle drie de hier voorkomende soorten: 5x *Myosotella myosotis*, 2x wit muizenootje *Auriculinella bidentata* en 1x meertandig muizenootje *Myosotella denticulata*. Ook was ik bij de oesterputten bij Yerseke en daar vond ik o.a. vier doubletten van de wrattige venusschelp *Venus verrucosa*, een groot doublet (35 mm) van de noordse cirkelschelp *Lucinoma borealis* en een Japanse stekelhoren *Ocenebra inornata* van 55 mm.

Bij de boothelling bij Gorishoek ging ik op zoek naar de Amerikaanse oesterboorder *Urosalpinx cinerea*, want die had ik nog niet in mijn verzameling. Nu wel, want thuisgekomen bleek dat ik er 62 had opgeraapt, maar dat had een veelvoud kunnen zijn. Twee andere leuke vondsten waren die van een gave pelikaansvoet *Aporrhais pespelicani* en een recente klep (met periostracum) van de breedgeribde astarte *Astarte sulcata*. Ook Pieter Kruse vond een (fossiele) pelikaansvoet tijdens een bezoek aan het strand van Oosterend op Terschelling op 13 mei 2017 (fig. 8).

Figuur 8. Pelikaansvoet, *Aporrhais pespelicani* (foto: Lucas Kruse).

Jasper Schaaf vond op 03-03 bij paal 8 op Schiermonnikoog een plastic ton met daarop een vers exemplaar van het gevlekte koffieboontje *Trivia monacha* en enkele juveniele stekelhorens *Ocenebra erinaceus*. Deze waarneming kwam ik tegen op de site van 'Schelpenmuseum Paal 14'.

Op 12-03 ging de SWG-groep regio Alkmaar op excursie naar 'de Zandmotor'. Er werden 35 soorten horentjes en 56 soorten tweekleppigen gevonden op het strand, en thuis in gruis. Nu volgt een kleine greep uit de lange lijst: 4x *Turritella solanderi* (fragmenten), 1x bruin sponshorentje *Cerithiopsis tubercularis*, 2x witte wenteltrap *Epitonium clathratulum*, 4x hoge trapgevel *Bela nebula*, 4x gestreept priemhorentje *Turbonilla rufa* (ook 7x fragment), 2x schepje *Philine quadripartita*, 8x dubbeltjesschelp *Lucinella divaricata* (waarbij ook een klein doubletje zat), 12x sabelschede *Phaxas pellucidus* (11x fragment, 1x gaaf), 25x kleine plaatschelp *Moerella pygmaea*, 4x prismatische dunschaal *Abra prismatica*, 1x geplooid zonnenschelp *Gari fervensis* en 1x ronde komschelp *Diplodonta rotundata*. Opvallend was ook het grote aantal zoetwater- en landslakjes, maar daarover in het volgende verslag misschien wat meer.

Texel werd door de groep Alkmaar bezocht op 09-04 en dat leverde een paar leuke vondsten op. Zo werden er o.a. twee gave kleppen, waarvan één recent, van de bonte mantel *Mimachlamys varia* gevonden, 1x pleistocene strandschelp *Mactra plistonaeerlandica* en 1x gewone artemisschelp *Dosinia exoleta*.

Bij de veerhaven, aan de kant van de Mokbaai, werd een doublet gevonden van de Filipijnse tapijtschelp *Ruditapes philippinarum*. Dit is in het CS de meest noordelijke waarneming van deze soort die ik kon vinden.

Ook de 2e Maasvlakte werd bezocht door de groep Alkmaar en wel op 14-05. Ook dit leverde weer een lange lijst waarnemingen op waarvan nu een klein aantal genoemd wordt: 1x gewone penhoren *Turritella communis*, 1x gewelfde mantel *Flexopecten flexuosus*, meerdere paardenzadels *Anomia ephippium*, vele exemplaren van de kleine zwaardschede *Ensis ensis*, 4x geplooid zonnenschelp *Gari fervensis*, 5x dichtgestreepte artemisschelp *Dosinia lupinus lincta*, 1x zandschelp *Mysia undata* en 2x zwakgeribde olifantstand *Antalis vulgare*.

Op 11-06 meldde Alie Postma dat ze tijdens de strandwacht bij IJmuiden over eieren moest lopen. Het strand lag vol met (tien)duizenden eikapsels van de fuikhoren *Nassarius reticulatus* (fig. 9), meer dan tien eikragen van de tepelhoren *Euspira catena*, tientallen einesten van de Wulk *Buccinum undatum*, eitrossen van de gewone pijlinktvis *Loligo vulgaris* en eitrossen van de dwergpijlinktvis *Alloteuthis subulata*.

Figuur 9. Vrijwel alle schelpen van de Amerikaanse zwaardschede waren volledig bedekt met eieren van de fuikhoren *Nassarius reticulatus* (foto's: Frank Perk).

KREEFTACHTIGEN

In het vorige verslag schreef ik over de meldingen van Ellen van der Niet van de grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis* op de stranden in de omgeving van Katwijk. Ellen meldde nu dat de laatste strandwacht waarbij deze krab werd gevonden op 08-04 was. Daarna werden er even geen exemplaren meer waargenomen, tot 09-07, want toen verzamelde Ellen weer enkele exemplaren. Op 15-07 werden er \pm 45 schildjes gevonden tussen de honderden schildjes van de gewone zwemkrab *Liocarcinus holsatus*. Op 11-06 meldde Frank Perk wel een paar schildjes van de grijze zwemkrab bij IJmuiden. Ook werden er die dag tijdens de strandwacht \pm 75 helmkrabben *Corystes cassivelaunus* (fig. 10) waargenomen en daar werd melding van gemaakt door Alie Postma.

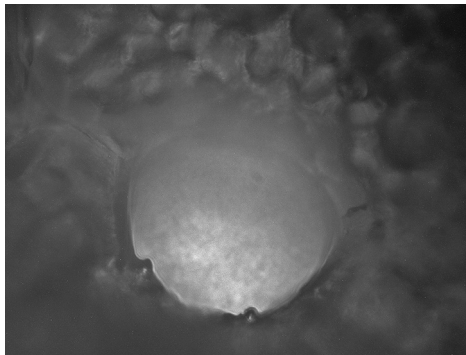

Figuur 10. Helmkrabben, *Corystes cassivelaunus*, links man, rechts vrouw (foto: Frank Perk).

MOSDIERTJES

Van de mosdiertjes die ik vond op 06-11-2016 bij Petten op een stuk plastic (zie Zeepaard 77-1), was er één blijven liggen. Hans De Blauwe determineerde deze soort als *Schizomavella* cf. *cristata*, een soort die meestal aan de binnenkant van schelpen wordt aangetroffen. Op 22-01 vond ik bij Domburg ook een stuk plastic met daarop o.a. de soorten *Callopora lineata*, *Amphiblestrum flemingii*, *Celleporella hyalina* en *Disporella hispida*. De plastic jerrycan die ik een dag later vond op het Banjaardstrand bevatte o.a. *Scruparia ambigua* en *Chorizopora brongniartii*.

De plastic emmer die ik op 13-01 had gevonden in de eblijn bij Bergen aan Zee leverde een hele serie leuke en bijzondere soorten op. Veel kolonies waren nog vers. Het waren de volgende soorten: *Crisia aculeata*, wrattig mosdiertje *Plagioecia patina*, zeekantwerk *Conopeum reticulum*, harig mosdiertje *Electra pilosa*, *Electra monostachys* (zelden op plastic), *Aspidelectra melolontha*, *Callopora dumerilii*, *Amphiblestrum auritum*, *Bugula fulva*, wimpermosdiertje *Bicellariella ciliata*, *Escharella immersa*, *Escharella variolosa* en de minder vaak gevonden soort *Escharella labiosa*. Een groot aantal kolonies was nog oranje van kleur en dit waren de soorten *Smittoidea prolifica*, *Schizomavella linearis*, *Schizomavella auriculata* (o.a. herkenbaar aan de stekels op de scharnierpunten; zie fig. 11) en *Schizomavella hastata*. Ook deze laatste twee soorten worden niet vaak gemeld.

Figuur 11. Stekels op de scharnierpunten van *Schizomavella auriculata* (foto: Hans De Blauwe).

Niet ver van de emmer lag ook nog een klein plastic kannetje waarop nog leukere soorten groeiden, zoals paars vogelkopmosdiertje *Bugula neritina*. Dit is een soort die in Zeeland voorkomt maar van het Hollandse strand nog niet eerder gemeld werd. Verder o.a. de soorten *Cryptosula pallasiana* en *Watersipora subatra* (was *W. subtorquata*). Maar de meest bijzondere twee waren de exoten *Schizoporella* cf. *japonica* en *Cribrilina mutabilis*. *Cribrilina mutabilis* is nog nooit eerder gevonden in Nederland en alleen beschreven van Japan en bekend van een vondst uit Zweden (med. Hans De Blauwe). In een schelp die ik op 30-03 vond bij Gorishoek zaten de soorten *Smittoidea prolifica*, *Pacificincola perforata* en *Fenestrulina delicia*. Ook nu weer dank ik Hans De Blauwe hartelijk voor zijn hulp bij de determinatie. Op 14 mei werd er door de SWG-groep regio Alkmaar ook een aantal takjes van het breedbladig mosdiertje *Flustra foliacea* gevonden op de 2e Maasvlakte.

GEWERVELDEN

Van Ben Schrieken kreeg ik een melding dat er op zondag 03 maart weer begonnen was met de visexcursies van de WR 117 (de boot van onze jubileumtocht).

Hij meldde een viertal soorten vis die werd gevangen in het visjagersgaatje vlakbij de haven van Den Oever. Dat waren: schar *Limanda limanda*, haring *Clupea harengus*, kleine zeenaald *Syngnathus rostellatus* en driedoornige stekelbaars *Gasterosteus aculeatus*. Op 28-05 werd er bij de boei VG9 een houting *Coregonus oxyrinchus* gevangen. De groep Alkmaar vond op 12-03 rasterpitvis *Callionymus reticulatus* op het strand bij de Zandmotor.

Figuur 12. Stekelrog *Raja clavata*; onder: detail van de bovenkaak met rijen tanden (foto: Thijs de Boer).

In het vorige verslag staan al veel waarnemingen van eikapsels, maar Wilbert Kerkhof en Marianne Ottervanger hadden nog een waarneming van 17-04 bij Bergen aan Zee. Ze verzamelden negen eikapsels van de stekelrog *Raja clavata*, 1x gevlekte rog *Raja montagui* en 1x golfrog *Raja undulata*. Eikapsels van *Raja undulata* lijken de laatste jaren weer wat vaker gevonden te worden, soms wel met tussenposen van enkele jaren. In 1951 staan de eerste meldingen in het CS en dat waren 12 exemplaren. Tot 1962 zijn er zes waarnemingen. Dan twintig jaar niet één, en dan van 1982 tot 1998 negen stuks. Van 2000 tot nu zijn er 17 meldingen, met tussen 2006 en 2013 weer even geen meldingen.

Een heel andere waarneming is die van Jaap de Boer op 08-05. Ook hij vond een exemplaar van een stekelrog *Raja clavata* bij paal 16 op Schiermonnikoog. Echter geen eikapsel, maar het complete dier. Het was een wat verdroogd exemplaar van ± 50 cm, en lag in een oude vloedlijn (fig. 12). Ook deze waarneming haalde ik van de site van 'Schelpenmuseum Paal 14'.

Een leuk klein visje (13 cm) werd gevonden door Ellen van der Niet en Wil Schipper op het strand bij Katwijk op 28-05. Ellen vond het lijken op een ansjovis *Engraulis encrasicolus* en dat werd bevestigd door Hans Witte.

Adres CS-man: rien-tien@ziggo.nl